

Wenkenblad voor een toegankelijke wijk

Naslagwerk voor GWI samenwerkingspartners

**Bredaas centrum
Gehandicaptenbeleid**

Dit is een brochure van het Bredaas Centrum
Gehandicaptenbeleid BCG

Postbus 9729

4801 LV Breda

TELEFOON: 06 11 88 18 35

E-MAIL: bcg@handicapbreda.nl

SITE: www.handicapbreda.nl en www.gwiwijk.nl

TEKST: Chris van Faassen en Steven Huls

VORMGEVING EN DRUKWERK: D-Studio.nl, Utrecht

ILLUSTRATIES: Bob Powers, Breda

Van deze brochure is een txt-versie beschikbaar via onze
website www.handicapbreda.nl en www.gwiwijk.nl

Het GWI beleid richt zich op het realiseren van een geschikte woonomgeving voor alle burgers zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en functioneren in de eigen vertrouwde leefomgeving. Ook wanneer zij behoefte krijgen aan begeleiding, ondersteuning of zorg.

Geschikt wonen voor iedereen

Binnen het GWI beleid is extra aandacht voor ouderen en mensen met lichamelijke-, verstandelijke- of psychische beperkingen en chronisch zieken. Voor deze mensen worden randvoorwaarden gecreëerd die de zelfredzaamheid en het meedoen ondersteunen en de leefbaarheid vergroten. Doelstelling van GWI is kort gezegd: "Onbekommerd wonen". Belangrijk hierbij is dat alle partijen die met GWI bezig zijn samenwerken.

Mensen met beperkingen hebben vaak specifieke voorzieningen nodig die mensen zonder beperkingen niet nodig hebben. Maar dat zijn wel voorzieningen, die gezonde mensen ook kunnen gebruiken of waar zij plezier van kunnen ondervinden.

*Gewoon waar kan,
specifiek waar nodig*

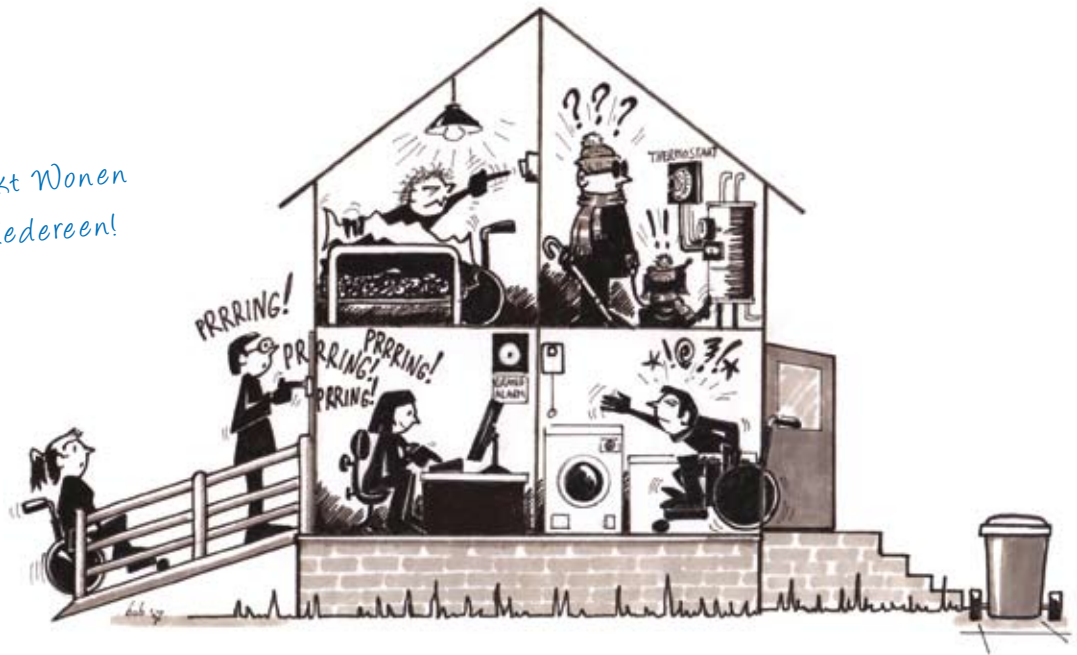
- Een verlaagde trottoirband is voor iemand met een kinderwagen net zo handig als voor iemand in een rolstoel. Het verschil tussen iemand met een kinderwagen en iemand in een rolstoel is echter dat de rolstoeler niet zonder afrit de stoep af kan.
- Gezonde kinderen kunnen wel schommelen in een lig- of mandschommel, maar gehandicapte kinderen kunnen niet schommelen op een gewone schommel. Het ligt dan voor de hand om in ieder geval een lig- of mandschommel aan te schaffen in een speeltuin of speelvoorziening.
- Mensen die gewoon kunnen lezen begrijpen ook pictogrammen; mensen die niet of slecht kunnen lezen begrijpen wel de pictogrammen, maar hebben niets aan geschreven tekst.
- Bankjes langs een wandelroute zijn noodzakelijk voor mensen die slecht ter been zijn, maar nodigen ook uit om elkaar te ontmoeten. Gezonde mensen zullen er dus ook makkelijk gebruik van maken.

Mensen zonder beperkingen die zich bezig houden met het invullen van het GWI beleid, weten vaak niet, welke specifieke voorzieningen mensen met beperkingen nodig hebben.

Nog te vaak is informatie niet voor alle doelgroepen toegankelijk. De fysieke toegankelijkheid en bruikbaarheid van openbare voorzieningen is onvoldoende gegarandeerd.

Architecten en aannemers ontwerpen en bouwen onvoldoende levensloopbestendig. Vaak zijn oversteekplaatsen en het openbaar vervoer niet Bereikbaar, Toegankelijk en Bruikbaar (BTB).

*Geschikt Wonen
voor Iedereen!*

De gebiedsanalyses die geschreven zijn in het kader van Geschikt Wonen voor Iedereen geven een beschrijving van de verschillende wijken. Daaruit valt af te leiden, dat er nog te weinig voorzieningen zijn die rekening houden met de specifieke wensen en noden van mensen met beperkingen.

De wijkconvenanten en uitvoeringsplannen die in elk GWI gebied opgesteld worden, kunnen worden gebruikt voor de lokale inkleuring per wijk en kunnen aanvullen wat er in de wijk ontbreekt aan voorzieningen die zowel geschikt zijn voor gezonde mensen als voor mensen met beperkingen.

Het BCG heeft een wenkenblad opgesteld dat gebruikt kan worden als ondersteuning bij het invullen van wijkconvenanten en uitvoeringsplannen. Doel hiervan is om de stad Breda en haar wijken qua infrastructuur, buitenruimte, vervoer, informatievoorziening en publieksinformatie bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar te maken.

Hierbij sluit het BCG zoveel mogelijk aan op de wijkontwikkeling en het opstellen van de GWI wijk convenanten; op het moment dat er veranderingen in een wijk worden aangebracht, kunnen de specifieke voorzieningen voor mensen met beperkingen worden meegenomen in de uitvoeringsplannen. Pas dan is er echt sprake van "Geschikt Wonen voor Iedereen".

Wenkenblad ten aanzien van een toegankelijke wijk

Voor de groep mensen met een auditieve beperking

Openbare ruimte

Veiligheid bij calamiteiten of rampen

Voor deze mensen is een alternatief waarschuwingssysteem van groot belang (bijvoorbeeld via sms alert). Sirenes worden niet gehoord!

Toegankelijke informatie

Aangezien omgeroepen boodschappen niet worden gehoord of verstaan, is het van belang om lichtstraten of tekstinformatie bij alle bushaltes aan te brengen.

Gebouwen

Infrarood ringleidingen moeten aanwezig zijn bij de loketten van openbare gebouwen en in de publieksruimtes.

Informatie

Teksttelefoons en internet-verbindingen, schrijf- of gebarentolken op afroep, ondertiteling van lokale televisie zenders en folders met geschreven informatie vergroten de zelfstandigheid van mensen met auditieve beperkingen.

Kijk voor meer informatie op:
www.nvvs.nl;
www.dovenschap.nl;
www.tolknet.nl en
www.ict handicap.nl

Voor de groep mensen met een visuele handicap

Openbare ruimte

Geleidelijnen (ribbeltegels of plakstroken)

Deze moeten worden aangelegd van de bushaltes en/of deeltaxistandplaatsen naar alle openbare gebouwen, waaronder gemeentehuis, buurt- en gemeenschapshuizen, bibliotheek, zwembaden, musea, theaters, banken, postkantoren, gezondheidszorginstellingen (ziekenhuizen, revalidatiecentrum, Sensis/Blauwe Kamer, woon/zorgcentra), kerken. Deze instellingen zouden op het eigen terrein de geleidelijnen moeten door trekken naar de hoofdingangen en naar de belangrijkste ruimtes binnen de instellingen.

Maar dit geldt ook voor de openbare buitenruimten zoals parken en speeltuinen. In de GWI gebieden moeten geleidelijnen naar de winkels aangelegd worden. Nieuw aan te leggen bushaltes en de belangrijkste bushaltes in de Karnevelstraat en bij de OV Terminal moeten voorzien worden van geleidelijnen.

Informatie in reliëf en attentie lijnen

Bij alle andere sterhaltes moet reisinformatie op de haltepaal aangebracht worden in reliëf. Bushaltes moeten op de stopplaats van de bus worden voorzien van een attentielijn, zodat de buschauffeur op die hoogte met de ingang van de bus kan stoppen en de visueel gehandicapte veilig kan instappen. Bij bankjes of winkelingangen moeten attentielijnen worden aangebracht. Daar waar er bij winkelingangen een drempelhulp voor rolstoelgebruikers is aangelegd, moet deze worden voorzien van een attentielijn en gele markeringslijnen.

In winkelcentra moeten de winkels en horecagelegenheden worden aangegeven met geleidelijnen en attentiestroken. In parken: geleidelijnen en attentiestroken naar bijvoorbeeld bankjes of horecagelegenheden.

Rateltickers

Om de zelfstandigheid en veiligheid van de mensen met visuele beperkingen te vergroten dienen bij alle grote oversteeksituaties stoplichten met rateltickers te worden geplaatst.

Gebouwen

(Openbare) gebouwen moeten binnen worden voorzien van gele attentielijnen. Een persoonlijke ontvangst bij de ingang van het Stadskantoor of andere openbare gebouwen is van belang om de mensen wegwijs te maken. Het nummeringsysteem bij de balies moet niet alleen zichtbaar, maar ook hoorbaar zijn, zodat mensen weten wanneer ze aan de beurt zijn.

Liften dienen te worden voorzien van reliëf knoppen waarop de etagenummers voelbaar zijn. Het verdient de voorkeur dat er in de liften hoorbaar aangegeven wordt dat de deuren open – en dicht gaan en welke verdieping men heeft bereikt.

Honden

Geleide honden toestaan in winkels en restaurants is van groot belang voor de visueel gehandicapten die afhankelijk zijn van hun geleidehond.

Informatie

Geluidsinstallatie/omroepinstallatie

Nieuw aan te leggen bushaltes, de belangrijkste bushaltes in de Karnemelkstraat en die van de OV Terminal moeten worden voorzien van een geluidsinstallatie waarbij omgeroepen wordt welke buslijn komt aanrijden.

Publiekscampagne voor niet gehandicapte burgers

Obstakels op stoepen en in doorgangen zorgen voor veel overlast voor mensen met een visuele beperking, mensen met wandelwagens, met rollators en rolstoelgebruikers. Goede informatievoorziening over het stallen van fietsen of wegzetten van vuilcontainers is van belang opdat de doorgang op de trottoirs niet geblokkeerd wordt.

De winkeliers moeten informatie krijgen over het feit dat het uitstellen van goederen of terrasjes op geleidelijnen voor mensen met een visuele beperking ook een obstakel is. Hierbij is het van belang dat er uitgelegd wordt wat geleidelijnen zijn en waar ze voor dienen. Overlast wordt niet alleen veroorzaakt door moedwil, maar veel vaker door onwetendheid.

Handhaving

Fietsen die gestald staan op het trottoir, maar ook andere obstakels dienen te worden verwijderd. Het verdient de voorkeur om mensen bij het ophalen goed voor te lichten over de overlast die zij hebben veroorzaakt. Het is hierbij van belang dat er een centraal meldpunt (076 - 5294800?!) bereikbaar is om obstakels te melden.

Publiekscampagne voor visueel gehandicapten

Als er geleidelijnen worden aangelegd of als er werkzaamheden worden uitgevoerd, maar ook als er nieuwe, verlaagde glasbakken worden geplaatst in de wijk, dienen de mensen met een visuele beperking te worden geïnformeerd met voor hen toegankelijke informatie. Voor een aantal zal dit via internet kunnen, anderen zullen via groot letterdruk of televisie-spotjes moeten worden benaderd. Loket Wegwijs (076 – 5299700) zou hier zeker een rol in kunnen spelen.

Goede toegankelijke informatie

Gemeentelijke brochures, stadsgids of andere publiek-informatie moeten in toegankelijke vormen aanwezig zijn voor mensen met een visuele beperking. Via audio cd's, via txt bestanden op websites, toegankelijke pdf bestanden met een andere opmaak, via groot letterdruk of braille. Websites moeten worden voorzien van keuze mogelijkheden om de lettergrootte in te stellen.

Ook moeten ze worden voorzien van een voorleesmogelijkheid.

Zie voor meer informatie: www.drempelvrij.nl;
www.dedicon-educatief.nl en www.aangepast-lezen.nl;
www.ict handicap.nl

Voor de groep mensen die een rolstoel, scootmobiel, rollator (of kinderwagen of buggy) gebruiken

Openbare ruimte

Toegankelijke bushaltes

Bushaltes moeten opgehoogd zijn, maar moeten ook de juiste breedte hebben (wettelijke eis waaraan bushaltes vóór 2010 aan moeten voldoen). Verder moetenabri's voorzien zijn van een bankje met eventueel een beugel en moeten de bushokjes goed toegankelijk zijn voor rolstoelen. Daarnaast is de hoogte van de reisinformatie van belang in verband met de afleesbaarheid. Dit is overigens ook van belang voor het voelen van de reliëfletters voor mensen met een visuele beperking!).

Verlaagde trottoirbanden

Op alle kruispunten moet een verlaagde trottoirband worden aangebracht. Liever geen op/afritblokken zoals vaak wordt toegepast. Deze vormen een gevaar voor mensen met een visuele beperking in verband met de plotselinge hellingshoek. Voor rolstoelgebruikers zijn ze vaak te steil.

Winkels

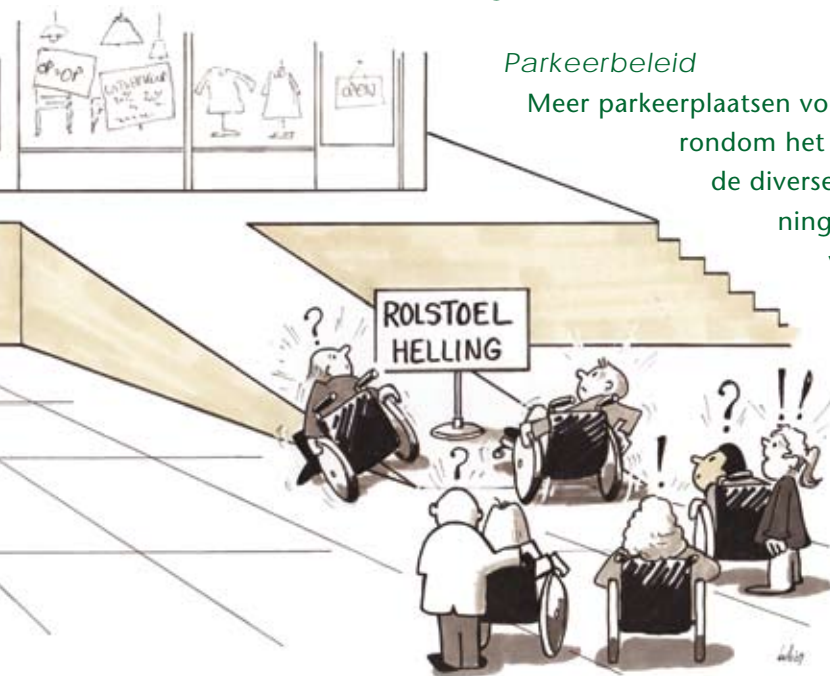
Indien een winkelier opritten/drempelhulpen gaat plaatsen voor de ingang van de winkel kan hij er tegelijkertijd voor zorgen dat deze wordt voorzien van gele markering, zodat visueel gehandicapten de drempelhulp als een obstakel opmerken.

Verkeersdrempels

De in de stad Breda aangebrachte drempels voor de snelheidsbegrenzing zijn soms dramatisch slecht aangelegd waardoor rolstoelbussen en ambulances ze bijna niet kunnen nemen. Het gaat hierbij niet zozeer om de snelheid maar juist om het ongemak, pijn en risico op beschadiging van de toch al kwetsbare botten die de drempels de persoon in een rolstoel of op een brancard opleveren. Een ander drempelbeleid dat rekening houdt met alle burgers is dringend gewenst.

Parkeerbeleid

Meer parkeerplaatsen voor gehandicapten bij het Stadskantoor en in en rondom het centrum, maar ook rondom de winkelcentra in de diverse GWI gebieden. In gebieden met parkeervergunningen beleid is het parkeren voor mensen zonder vergunning erg duur. Dit vergroot de kans op eenzaamheid, omdat het een financiële drempel opwerpt. In die gebieden moet rekening worden gehouden met professionele zorgverleners, mantelzorgers en bezoekers, bijvoorbeeld door uitgifte van bezoekers - en zorgpassen aan mensen die door ziekte of handicap aan hun woning gebonden zijn.

Aandacht voor scootmobiel

Het gebruik van scootmobiel neemt snel toe; voor veel mensen is de scootmobiel een onmisbaar hulpmiddel om hun zelfstandigheid te behouden. Bij winkels, horeca en openbare gebouwen zoals buurt- en gemeenschaps-huizen, zorgkruispunten en gezondheidscentra dienen voldoende parkeermogelijkheden aanwezig te zijn voor scootmobiel. Grote openbare gebouwen zoals stadhuis, gemeentehuis en ziekenhuizen dienen voldoende doorgankelijk te zijn voor scootmobiel en moeten voorzien in een voldoende ruime draaicirkel.

Openbare invalidentoiletten

Openbare invalidentoiletten moeten in de wijkontwikkeling mee genomen worden. Mobiele units kunnen gratis worden geplaatst en worden door de leverancier schoongehouden. Voorwaarde is dat de gemeente ze laat voorzien van reclame boodschappen/billboards. Deze toiletten zijn integraal toegankelijk, dus ook bruikbaar voor mensen zonder beperking en ouders/verzorgers die een baby willen verschonen.

Gebouwen

Openbare gebouwen moeten zonder drempels toegankelijk zijn, de publieksruimtes dienen doorgankelijk te zijn voor rolstoelgebruikers. Er dient voldoende aandacht geschonken te worden aan de uitgangelijkheid in verband met ontruiming. Balies hebben een verlaagd en onderrijdbaar deel, er zijn goede zitplaatsen en invalidentoiletten. Liften zijn goed bereikbaar en bruikbaar met de bedieningsknoppen op de goede hoogte.

Honden

Sociale hulphonden toestaan in winkels en horecagelegenheden.

Toegankelijkheid van winkels

Indien de bouw van het winkelpand dit toelaat, zouden drempel hulpen moeten worden aangebracht om rolstoelrijders toegang tot de winkel te verschaffen.

Daarnaast dienen winkeliers de doorgankelijkheid van de paden te waarborgen en moet er een kassa zijn die voldoende doorgankelijk is en waarvan de pin-apparatuur op de goede hoogte is aangebracht of losgekoppeld kan worden. Zie voor meer informatie: checklist toegankelijk Brabant BTB Bouwadvies, (verkeersinfrastructuur, openbare gebouwen en winkels) op www.zetopen.nl en www.toegankelijkbrabant.nl

Informatie

Publiekscampagne en Handhaving

Ook voor rollers is het van belang om niet gehandicapte burgers duidelijk te maken hoe belastend de (vaak onbedoelde) obstakels op stoepen en straten zijn. Gehandicapten die een obstakel tegenkomen, waardoor de doorgang wordt versperd, moeten kunnen bellen naar een centraal punt. Bijvoorbeeld naar wat nu het algemene meldpunt is: 076 - 5294800, zodat het obstakel direct kan worden verwijderd.

Er staan bijvoorbeeld regelmatig auto's op de stoep geparkeerd bij de Kijkshop in de Keizerstraat, omdat de automobilist "even" een boodschap moet doen en parkeren op het parkeerterrein te veel tijd of geld kost.

Soms moeten rolstoelers wel een half uur of langer wachten totdat de automobilist terug komt!!

Voor de groep mensen met een verstandelijke beperking, laaggeletterdheid of Niet Aangeboren Hersenletsel

Openbare ruimte

Bewegwijzering

Wegwijzers naar en van openbare gebouwen, centrale zones, scholen, station, bushaltes, parken enzovoorts moeten worden voorzien van pictogrammen of kleur codes. Verder zijn de genoemde punten voor rolstoelgebruikers en mensen met een visuele beperking ook voor hen van belang.

Gebouwen

(Openbare) gebouwen moeten binnen worden voorzien van pictogrammen of kleurcodes. Een persoonlijke ontvangst bij de ingang van het Stads kantoor of andere openbare gebouwen is van belang om de mensen wegwijs te maken.

Informatie

Goede, eenvoudige informatievoorziening, eenvoudig taalgebruik op het niveau van groep 6 van de basisschool, ondersteund met beelden of pictogrammen is van belang. Korte samenvattingen van lange teksten (groot lettertype), liefst ondersteund met een gesproken vorm.

Goede voorbeelden van websites voor mensen met een verstandelijke beperking kunt u vinden op www.hethondje.nl ; www.steffie.nl; www.plein26.nl en www.ookjij.nl. Hulp bij het opzetten van een website kunt u o.a. vragen bij www.ict handicap.nl .

Veel mensen met een verstandelijke beperking, maar ook mensen met psychiatrische beperkingen beschikken niet over een computer. Niet alle informatie kan dus digitaal worden aangeleverd of opgevraagd.

Algemeen

Toegankelijke speeltuinen

Indien er speeltuinen worden aangelegd, maar ook in de bestaande speeltuinen, moet rekening worden gehouden met het feit dat er gehandicapte kinderen of ouders in de wijk wonen.

Speeltoestellen die zowel bruikbaar zijn voor gezonde kinderen als voor gehandicapte kinderen verdienen dus de voorkeur boven “gewone” schommels, wippen en andere speeltoestellen.

Rubber tegels in speeltuinen en verharde paden verdienen de voorkeur boven zand. Dit omdat rolstoelers (ouders of kind) vaak vast komen te zitten in het zand.

Een toilet dat bruikbaar is voor zowel rolstoelers als niet rolstoelers zou in elke speeltuin aanwezig moeten zijn.

Parkeergelegenheid bij een speeltuin is van belang voor mensen met kinderen met ernstige gedragsstoornissen, die geen grote afstanden willen of kunnen lopen.

Goed begaanbare- en goed onderhouden trottoirs en fietspaden

Trottoirs en fietspaden moeten goed onderhouden worden.

Stoepen moet goed begaanbaar zijn zonder dat er allerlei tegels los zitten of ongelijk liggen.

Bomen, lantaarnpalen of andersoortige bewegwijzering dienen aan de stoeprand te worden gezet zodat het trottoir doorgankelijk is voor rolstoelen, rollators en kinderwagens of buggy's.

Overhangend groen moet op tijd worden gesnoeid. Mensen met een visuele beperking zien niet dat er takken overhangen. Rolstoelrijders kunnen ze vaak niet opzij duwen.

Wenkenblad toegankelijkheid evenementen

Dit wenkenblad is bedoeld om het bijwonen en het beleven / ervaren van het evenement voor bezoekers met een functiebeperking, maar ook voor bezoekers met een kinderwagen, dus voor iedereen zo aangenaam mogelijk te maken. Het zou goed zijn als de organisatie rekening houdt met de wensen zoals hieronder opgenomen.

Per soort evenement kan men zelf bepalen welke wenken van toepassing zijn. Uiteraard is dit wenkenblad niet volledig.

Algemeen

Mensen met beperkingen hebben vaak ondersteuning nodig. Hierbij kan men denken aan ondersteuning bij de Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen (ADL) zoals toiletgang, medicatie toediening, hulp bij eten of drinken). Maar u kunt ook denken aan gidsen voor mensen met visuele beperkingen, die de weg wijzen en vertellen wat er te zien is.

Of dovertolken die met behulp van gebaren duidelijk maken wat er wordt gezegd. Of schrijftolken die met behulp van een speciale schrijfmachine vertellen wat er wordt gezegd. Of begeleiders voor mensen met verstandelijke beperkingen. Het is belangrijk dat de mogelijkheid voor ADL ondersteuning of begeleiding wordt geboden. Denk hieraan als u een evenement organiseert.

Parkeerplaatsen voor invaliden

- Zo dicht mogelijk bij de ingang.
- Tenminste 2 invaliden parkeerplaatsen inrichten.
- Verder per 50 parkeerplaatsen 1 invalidenparkeerplaats.
- Afmeting per parkeerplaats 3,5 x 6 meter.
- Aanduiding d.m.v. bekende blauwe bord met P en rolstoelpictogram.
- Begeleiders van het parkeren instrueren over de ligging van de invalidenparkeerplaatsen.

Toegang, routes en nooduitgang

- Hek, poort of deur en doorgangsruidtes tenminste 90 cm breed.
- Hoogteverschil groter dan 2 cm overbruggen met hellingbaan.
- Fietssluis zo inrichten dat een elektrische rolstoel van 150 cm lang en scootmobielen er ook door kunnen.
- Paden naar opstelplaats voor rolstoelen verhard.
- Trappen in routes vermijden of naast de trap een hellingbaan aanleggen.
- Hellingen zo vlak mogelijk of voorzien van omleiding of duwhulp.
- Paden dienen tenminste 120 cm breed te zijn met aan het einde een draaicirkel van 150 cm.
- Obstakels in de looproute zoveel mogelijk vermijden. Indien dit niet mogelijk is, ze voorzien van sterk contrasterende kleurmarkeringen.
- Kabels en slangen wegwerken onder een slangenbrug met schuine kanten zodat een rolstoel er gemakkelijk overheen kan rijden.
- Indien het niet mogelijk is om alle routes voldoende toegankelijk te maken, zorg dan voor een sluitend extra toegankelijk netwerk tussen de parkeervoorzieningen, in- en nooduitgangen en de belangrijkste voorzieningen als podia, toegankelijke toiletten, kiosk en dergelijke. Maar deze routes met bewegwijzering herkenbaar als rolstoelgeschikt.

Balies, tafels en zitplaatsen en bedieningselementen

- Balie voorzien van een verlaagd deel met een maximale hoogte van 80 cm.
- Tafels onderrijdbaar en de hoogte onder de tafel 70 cm.
- Bladhoogte maximaal 80 cm.
- Stoelen zoveel mogelijk 42 cm hoog en voorzien van armleuningen.
- Bedieningselementen (knoppen muntinworp, opschriften enz.) op een hoogte tussen 90 cm en 120 cm, tenminste 50 cm uit de hoek en zittend bereikbaar. Indien mogelijk uitvoeren in reliëf.
- Ringleiding of infrarood systeem aanbrengen bij de balie.

Podia

Bij het gebruik van een podium opstelplaatsen voor rolstoelgebruikers, zo danig creëren dat:

- Rolstoel gebruikers altijd hun plaats kunnen verlaten voor o.a. toilet bezoek.
- Wanneer het publiek gaat staan men toch vrij zicht heeft op het podium.
- Rolstoel gebruikers bij opdringend publiek niet in de verdrukking komen.

Opstelplaatsen voor rolstoelen

- De afmetingen van de plaats per rolstoel dient tenminste 90 x 150 cm te bedragen.
- De plaats voor een rolstoel moet op een verharde ondergrond worden ingericht.
- De plaats dient bereikbaar te zijn via een verhard pad en zonder obstakels.

Voor slechthorenden

- Een ringleiding of infrarood installatie moet worden aangesloten op de geluidsinstallatie.
- Aangeven welke plaatsen zich binnen de ringleiding bevinden.
- Gesproken tekst ook schriftelijk beschikbaar stellen.
- Ringleidingen zijn te huur.
- Dovertolken en schrijftolken kunnen worden ingehuurd via www.dovenschap.nl en www.tolknet.nl

Voor slechtzienden

- Door middel van gesproken informatie en geluid duidelijk maken wat er te zien valt.
- Teksten op bordjes ook in braille aanbrengen en via gesproken tekst hoorbaar maken.
- Bewegwijzering via geluid of reliëf.
- Blindengeleidehonden toestaan.
- Meer informatie onder www.aangepast-lezen.nl; www.dedicon-educatief.nl.

Stof, rook en geur

- Mensen met CARA/ COPD en/of allergie hebben snel veel last van rook, geuren en stof.
- Daarom wordt verzocht zo min mogelijk gebruik te maken van geurstoffen en de ruimtes zo stof- en rookvrij mogelijk te houden.
- Het gebruik van stoffen vloerbedekking wordt afgeraden.

Toiletten

- Tenminste één rolstoel toegankelijk toilet.
- Afmetingen minimaal 165 x 220 cm.
- Voor juiste maten en inrichting is een apart wenkenblad verkrijgbaar zie www.toegankelijkbrabant.nl (Maatvoering en inrichting invalidentoilet BTB Bouwadvies).
- Er zijn rolstoel toegankelijke toiletwagens te huur.

De door de Brandweer gegeven richtlijnen gaan vóór op die in dit wenkenblad. Aan dit wenkenblad kunnen geen rechten worden ontleend. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het BCG (zie colofon).

